

Sevran SƏXAVƏT

Tünd rəngli kitabın üz qabığında yanan şamın onu mülahizəyə almış qaranlıqda o qədər də güclü çəkmir - bu qatı qaranlıqdakı soyuq işıqda heç şamın özü o qədər də aydın görünmür. Boy-buxunundan görünür ki, bu şam çoxdan yənir, oməlli-başlı oturmuş, ömrünə az qalıb. Ancaq yaxşı ki, həyatda yanan şamlardan fərqli olaraq şəkildə yanan şamlar heç vaxt sönmür; tükenir... Şəkildə şam olub əbədi yanmağa nə var ki?! Hünərin var həyatda şam kimi yana-yana özünü eritir və heç vaxt da tükenmə - bu da sənə şəkildə həyatın hər yerədən görünən fərqi...

Sən demə, üz qabığı bu kitabın içindəki şeirlərin ruhudur - kitabın üzündə, sifətində zühür elməyirdi - adam balasının içi üzündə, sifətində zühür eləyən kimi.

Gözəlində bir ovuc

yuxu işıdı,
Sabrından keçən ciğrə
Qar düşdü.

Alın yazının satırları

arasında
Uzaq ellərin ağrısı
Çıxdı köynəkdən.
Dilimdəki sevirəm sözü də
Bu ağrıdan, bu göynəkdən
Əlvida dostum,
Əlvida.

Daha çıxıb gedirəm

Ömrün o başına;
Səni Allaha tapşırıdım,
Özümü də bir cüt göz yaşına.

Ayrılıq mövsümünün olvida məqamındakı ölmə çəkisi ilə tən gələnlə ovqat haqqında sən doroco həssas və sərrast bir deyim. Özümdən asılı olmayaraq, onu da fikirləşdim ki, gərəksən Allaha tapşırılan o kos, çoxdan unudulmuş iki sözlə bələk, lirik qohroman, o bir cüt göz yaşına dayımı? Və cavabını da tapdım: yəqin ki, deyər, oğur belə olmasaydı, belə yazmazdı və bu yerə mənim fikrim osas deyil - osas özünü bir cüt göz yaşına tapşırmanın - şairin fikridir ki, istəsək də, istəsək də onunla hesablaşmaq - razılaşmaq məcburiyyətindəyik...

Bir də, moni qnamayım, o bir cüt göz yaş kitabın üz qabığında yanan şamın göz yaşlarına yanan oxşayır ha... e lo bil bir almadi yarı bölünüb. Belə götürəndə şam da in-

sandır - ikisi də yananda ağlayır..

O qadının ömrü,
Kırpık-kırpık,
Quşbuşu qar kimi
Yağur ovcuna.

Maşa ilə yox, barmaqlarını yandıra-yandıra yox, kırpıqları ilə od götürən qadının ömrünün - bir gün kırpık-kırpık, quşbuşu qar kimi ovcuna yağması ağlagölməz olsa da, gözəl idi. Ömrü yolunun bu ağırli gözləndi həyatda uzun çəkmir bir proses olsa da, şeirdə bir anı - içində gözəlirəm özümdə canlandırmı üroyımı ağrıdı və onu da deyim ki, bu cür ürok ağrısının, fipokratın özünün və "törəmələrinin" ağlına gəlməyən müalicəvi əhəmiyyəti var - bu dəyişdir.

Üroyi üşməsin deyə
köksündən xarxar alar ovcu-
na

ovcunda çırpınan üroyin ağrısı
isit qan kimi
dancılalar,
dancılalar,

Allahın səbri üstə.
O qadın arzularını
payız-payız tökülür
içində dəfn eldiyi
vəfasız bir adın
qəbri üstə...

Allahın səbri üstə tökülən damcılardan Allahın səbrini nə doroco, hansı şəkildə dəyişəcəyi barədə bir söz deyə bilməsək də, onu dilimə gətirə bilərəm ki, bu damcılar da şamın "gözlərindən" tökülürdü - çünki şamın gözlləri qızarmışdı...

İnsanın ömrü boyu heç vaxt barışmaq istəmədiyi məqamlar çox olur və yaşım müddətində bəzilərini ilə barışır, bəziləriniylə sona qədər "küsüdü" qalır, dünyasını dəyişir. Sizə deyim ki, bu barışmazlığın yeri var, yeri böyükdür və birbaşə Allahın nəzarəti altındadır. Uzun sözlün qıssası, insanın ömrü boyu heç vaxt barışmaq istəmədiyi və osason də barışmadığı məqam, insanın özünün öz güzündən düşməsi ovaqdır və yaşından, həyat tərzindən asılı olmayaraq bu, hər kəs üçün sən deməkdir. Adım bütün həyatını, mövqeyindən asılı olmayaraq, yıxılıb dura-dura yaşayır. Özünə hörmət eləyən, öz çəkisini bilən insanın əksər hallarda təzədən ayaq üstə dura bilib. Ancaq özü öz güzündən düşmüş adamların yuxıland təzədən qalxması çox çətin olur və əksər hallarda qalxa bilmir.

Tutub məni sözümdən,
Alıb məni özümdən,
Salma belə gözümdən,
Yuxulib durmağım var...

Bu, bir insanın isteyidir və məna e lo gəli ki, insanın insandan istəyö biləcəyi ən böyük diləkdir - bu istəkdən böyük yalnız Allahdır!

Səkkizinci səhifə
yaxud

yanan şamlar heç vaxt sönmür...

Başqa bir şeirdən:

Öllərim göylərə
Açılmış "Quran",
Üroyim malək yuvası
Sənə edirəm yenə
Tanrı duası -
Sevgi duası.

Ölləri "Quran" kimi göylərə açılı vəziyyətdə mələk yuvası üroyi ilə, dilində də Tanrı duası, sevgi duası olan insan adlı ucalıqdan nəyi əsirgəmək olar ki? Əsirgəmək olarsa, o kimdir? Mən beləsinə tanınmıram, tanıya da bilərəm, dəfələrlə görsəm də... Bu yerə ancaq Allah işo qarışmalıdır... Allah moni o kəslə tanış eloməlirdi, oğur bu tanışlığı layiq bilisə...

Öz aramızda, insan adlı ucalığın diləyini əsirgəyən o kus olmasaydı, bu şeir də yazılmazdı haaa...

Çax qaribədir,
Çax ağrıtlıdır.

Bolko do dəniya bu qədər qaribə və ağrılı olmasaydı, həyatdan heç vaxt doymayan insan doğulandan darıxmağa ki, bu nodi ece belo...

İliç lampaların işığı, radio-telviziyaların hay-küyü dünyaya gəlməmiş, almış-yetmiş il bundan əvvəl Azərbaycanın kəndində-kəsəyində nağıl deyənler olardı; ağzımızı açıb saatlarla onların ağzından nəgiz kimi tökülən, ilijimizə-qanımıza işləyən nağıllara qulaq kəsilməkdən doymazdıq. O illəri boş-boşuna xatırlamırdım. Əlindəki əl boyda şeir kitabını oxuduqca e lo bil ki, bir insanın - şairin ovcunun içindəki tale cizgilərini qaraçı qadın kimi "oxuyuram" və mənimlə qaraçı qadının fərqi ondadır ki, mən gop eləmirəm; çünki şairin əlinin içində gop yoxdur; onun əlinin içindəki heroqlif-şəkil o qədər səmimi və inandırıcıdır ki.

Bir də mono e lo gəldi ki, bu kitabın içindəki, hom do şairin əlinin içindəki şeirləri - tale cizgilərini mənə Qarabağın ən möşür nağıl deyənələrindən olmuş, Seyid Şuşinskiyə həmkəndliyi, Dördçinarlı Gülnisə arvad danışır, mən oxumuram... mən qulaq asıram... İndi baxın, görün şair cəmiyyətə iymini beş sözün gücünə arxalanıb əks qütblərdə üz-üzə dayanın insanların qara xəbər kimi ağır yükünün arasında necə harayçılıq edir:

İstədim
Evidən
Köçürəm səni.
İstədim
Yolumdan
Qaçıram səni.
İstədim
gözümdən
itirəm səni.

İstədim özümle
Bitirəm səni.
Bitmədin,
imədin.
kəçmədin
Yağdın -
yağış kimi,
Bilidin
qanış kimi.

Köçməyi, qaçmağı, itməyi və bitməyi bəcarmayın. istəməyən birisinin olından nə gələr ki? Qədim xalq məhəsinədə olduğu kimi (Allah - Bülbülə do rahmet eləsin):

Yağuram yağış kimi,
Bitirəm qanış kimi.

Ancaq bu xalq məhəsinədə oxunan bondin son iki misrası köçməyi, qaçmağı, itməyi və bitməyi bəcarmayın, istəməyən o kəsə heç vaxt aid olmayacaq:

Öğlənə qız yarayır,
Xançalə gümüş kimi.

Kişinin oğlu bu yaraşığı özünə yaraydırır də, özü bilər... bir də bu şeir kitabının müəllifi. Şairlə lirik qohromanın arasına giren iyləni b çıxar - necə ki, otnen durmağın arasına girdən...

Dünyada hər şeyin ilkin fiziki xassəsi onun tükənməyindədir. Əslində insan ölmür - tükənir. İnsan tükənəməyinin iki istiqaməti var: adam kimi, yaxud son tikəsi mənqəldə qızaran oti yeməli dərdaş qalır kimi, Tükənəndə də adam kimi, adam həsrətli tükənənə - bax, belə:

Laçək-laçək tökülürəm,
İmə-ime sökülürəm,
Bənövşə tok bükülürəm,
Sən olmayan günlərdə.

Osuz da hamımız tükənəcəyik. Ancaq deyirik ki, nə olar, tükənəndə do belo tükənəsən...

Allahın insanə bəxş elədiyi ən böyük əmanət mərhəmətdir. Gözümdür və qulağımız açılan gəndən çəzdirik ki, əmanətə xoyanət olma. E lo bilərəm ki, əmanətə xoyanət Votono xoyanət qədər ağır və qəbulətilməzdir. İnsan hər şeyini itirə bilər: evindəki əşyaları, doğmasını, votəni, avtomobilini, vəzifəsini... Bu itkilər no qədər ağır və dəzüləməz olsa da, mərhəmət itikisinin yanında, deyirdim ki, heç nədir. AX-şam televizorda "Xəbərler"ə baxın görün mərhəmət hissino - Allahın ən böyük əmanətinə xoyanətə gərə milyonlarla bərel insan qanı tökülür, körpələrin qanı torpağa həpduqca (su əvəzinə) torpaq doğub-törəməz olur, boşoriyyətin bərokatı qəçir və bərokatı qəçən boşoriyyət günbəgün, saatbəsəat daha da qəddarlaşır, qəddarlaşdıqca da Allahın əmanətini tapdalar - bə bilməyirdiniz ki, Allah d ə bizi tapdalaşacaq?!

Ölqəroz...
Şairin doqquz sözdən ibarət şeirində kolmələr no boyda boy gəstərib:

Körpə hıçırıldı
Səni başışladım günəhərləmə.
Tələyin sənə olan
qarışmalarına.

Dünyanın hər yerində günəhərləmə gərə adama coza verilir - albatta; o baxır günəhərin boy-buxununa, sir-sifotino. Şair işo lirik qohromanın günəhərləmə gərə cozalandırmır, əksinə, onu möləz e lo günəhərləmə gərə başışlayır... bir do tələyin ona elədiyi qarışmalarına...

Belo böyük, geniş üroyə sahiblik eləməyini, başışlaməyi bəcarməğın yolu yalnız və yalnız Allahın insanə verdiyi mərhəmət hissino - ən böyük əmanətinə xoyanət etməməkdən, onu qorumağdan keçir. Bu yerə üroyimdən bə sözləri demək keçdi:

- Mərhəmətsiz cənaələr, üzünü zü şairləyə torəf çəvirin! O şairə ki, deyir.

Yadıma
xatirə çağında
soyub bir
axşam düşdü.
Bu ömrün
ləcağı bəzim,
gəli yarpağın.
Boylu-musa-bəxib
qəbir-qəbir
Gözlləri güllür torpağın.

Bu kitabı oxuyandan sonra uzun illər boyu tokrar-təkrar dediyim sözlümün üstündə durmuram, sözümdən qəçirəm. Homişə demişəm ki, şeir dərək etmək olmur yox, duymaq üçündür - çünki dərək etməyini meydana düyməq meydanının yanında kolxoç xırman boyda bir şeydi; bolko də, mənim dediyimə hoqiqət ona gərə var ki, Yer kürəsi də (axı, insan ən çox Yer dərək etməyö cohd edir) xırman kimi yumrudur. Bu şeirləri hom duyduq, hom də gərdüm; bolko do duyduqların görün-tüldü - holo özüm üçün do tam aydınlaşdırınışam və bu məna məhəsinin içində yəno duyuram ki, səhv eləmirəm...

Kitabda mənim Aprel döyüşlərindən söz açan kiçikhocməli "Sos" pociyasını oxuyandan sonra şairin - bir qadının öz xalqının övdlərlərinin üstündə nano yarpağı kimi osə-osa onları igidliyi ilə necə ürok dolusu foxr etməsi ilə mən do foxr elədim:

Yazağı
Kırpık-kırpık qaçdı
torpağın
yayınışılı yuxusu.
Səngər-səngər çıxıqkəldi
Ürəklərdə zəfər qoxusu.

Və yaxud:

*Ürək çatladır,
qaralmış divarların
şəhid libası...*

Elə "Səs" poeması rufunda yazılmış "Şəhidin son məktubu" şeirindən:

*Dalğa-dalğa
bulud mənəm
Tabut-tabut
igid mənəm.
Ağlamasın,
ağlamasın kimsə mənə!
Ağlasan, ağla içində
Görməsin kimsə səni!*

"Xəbər in yox" şeiri XXI əsr insanının ovqatını elə şakilləndirib ki, gözünü çəkə bilmirsən:

*Keçib karvan yanımızdan,
Bir ah qopub canımızdan.
Qərənfilə qanımızdan
İçirmişik, xəbər in yox!
Bulud alıb yer üzünü,
Gün itirib gündüzümü.
Axtarıyıq yer üzünü,
İtirmişik, xəbər in yox.*

"Tanrı məhkəməsi" şeiri isə elə bil ki, boşəriyyətin gedəcəyi naməlum ünvana ağı kimi deyilib.

*Bu baxı cığırı
gecikmiş məktubdur
oxuma.
Ürəyimdə
ürəyi parılmış misralar
hər gecə
girəcək yuxuma
Gəl gedək...
almamızın yazısını
vərəq kimi büküb gedək.
Ömrümüzü
tuleyin ələyindən
daş kimi tüküb gedək.*

Məndən olsaydı, bu kitabdakı şeirlərin hamısını misal çəkərdim, çünki hamısı misal timsallıdır - ancaq bu mümkün deyil - niyəsi sizdə.

Kitabın annotasiyasında oxudum ki, şair AYB-nin üzvüdür, elə bu təşkilatda qadın problemləri üzrə komissiyanın sədridir. Prezident mükafatçısı olmaqla Rəsul Rza mükafatına layiq görülüb. 2006-2007-ci illərdə ilin ən yaxşı şairi adını alıb. Ona yaxın şeir kitabının müəllifidir. Türkiyədə, İranda, Rusiyada keçirilən şeir şönlərində iştirak edib, əsərləri xarici dillərə tərcümə olunub, şeirlərinə mahnılar yazılıb və s.

Düzü, bir az özümdən incidim ki, niyə indiyə qədər bu şairi tanımamışam. Artıq indi tanıyıram və incikliyəm də keçib getdi.

Bifirsiniz, Yazıçılar Birliyinə gedən kimi dörd tərəfdən adama kitab bağışlayırlar və fikrimi bildirmək istədiklərini deyirlər. Belə kitabların hamısını oxuyuram, ancaq hara qədər oxumaq mümkündürsə - özümü zorlayas deyiləm ki...

Yaradıcılığına bələd olmadığım müəlliflər olanda kitabın hər hansı bir səhifəsini açıb oxuyuram, xoşuma gələndə axıra qədər gedirəm. Bu dəfə də belə oldu. Şəfəq Sahiblinin kitabını açdım; səkkizinci səhifə. Yuxarıda misal gətirdiyim kimi şeir belə başlayırdı: "Gözlərimdə bir əvuc yuxu üşüdü..." Sonra kitabın əvvəlindəki "Qayıt" şeirinə qayıtdım və axıra qədər oxudum - bu da nəticəsi.

Bu cür bənzərsiz şeirlərə görə Şəfəq Sahibliyə *sözünən* həmişə belə qol-boyun olmağı istəyərdim. Çünki *sözünən* etibarlı yalnız Allahdır!

Özümdən asılı olmayaraq, yenə Şəfəq Sahiblinin "Bu sevgiyə ölüm gəldi" kitabının üz qabığına nəzər saldım. Özünü güclə işıqlandıran şam hələ də yanırdı.

Üz qabığında yanan şamlar heç vaxt sönmür...

23 mart 2017-ci il